

A másik dilemma ezen kutatások, illetve az ezekre – akárcsak részben – alapozó irodalom „politikai” irányultsága. Nem akarom újratekinteni a „pozitivizmus-vitát” (mivel valószínűleg nem is lennék rá képes), pusztán adottnak feltételezem, hogy a romák kutatói tisztában vannak azzal, hogy írásuk milyen hatást fog kiváltani befogadóikból (ha lesznek egyáltalán). Magyarán: a magyar diskurzusok részvevői a legsemlegesebb, kínosan leíró látszatra törekvő írásból is dekódolni fogják, hogy az adott írás „a cigányokkal van-e” vagy azok ellen. Annál is könnyebb ezzel az „erős tudásszociológia” előfeltevéssel élnünk, mivel a magyarországi roma-kutatások területén ez az irányultság – más területekkel összehasonlítva – igen gyakran explicit is.

Miközben a mai Magyarországon a mindennapi diskurzusokban a legtöbb alkalommal, a médiában pedig viszonylag gyakran előítéletes közegben jelennek meg a romák, addig a mai magyarországi cigánykutatásokat emancipatorikus és kritikai megközelítések dominálják. A társadalomtudományokat tehát azok a megközelítések uralják, amelyek – kimondva-kimondatlanul, de a leggyakrabban kimondva – a cigányság emancipációjára törekednek, s amelyek a romák marginális helyzetéért inkább kritizálják a „többséget”, mint magukat a romákat. Noha „lenne rá társadalmi igény”, az előítéletes cigánykutatások – szemben mondjuk a publicisztikával – napjainkra valósággal marginalizálódtak.

Duránszkai, Gábor⁹⁵

Recruitment of the polling

(A közvéleménykutatás szervezése)

To ensure representativeness during the session requires, not only a carefully draw up a sample of inhabitants of Kaposvár and neighbourhoods, rather more a management of respondents willingness to take part in the event.

As the recruiter of the Deliberative Poll we would highlight the voice of the fieldwork, including how people felt about the local theme, how we managed uncertainty in connection with taking on invitation. Finally we get answer on what extant demographical distributions could ensure for and during the event.

Farkas Zoltán⁹⁶, CSc

A társadalmi struktúra és a rendi rétegződés

(The social structure and the order stratification)

Az előadás témája egy általános szociológiai elméletbe illeszkedik, de bizonyos mértékig abból kiemelve is érthető. Az előadásban egy adott egyén vagy csoport társadalmi helyzetének a társadalmi viszonyok hálózatában elfoglalt helyét nevezem. Megkülönböztetem a társadalmi helyzet két összetevőjét: (1) az érdekviszonyok hálózatában elfoglalt helyzetet és (2) az erőviszonyok szerinti társadalmi helyzetet. Társadalmi állapotnak nevezem általában az érdekérvényesítés mértékének egyenlőtlenségi rendszerében elfoglalt helyet.

⁹⁵ TNS Hungary

⁹⁶ Miskolci Egyetem

A társadalmi helyzeteket az érdekviszonyok és az erőviszonyok szempontjából tipizálom. A társadalmi helyzet legfőbb típusaiként – a többi között – megkülönböztetem a hatalmi helyzetet, a rivális helyzetet, a tolerált helyzetet, a pártolt helyzetet és a kiszolgáltatott helyzetet. Rámutatok arra, hogy a különböző társadalmi helyzetek különböző mértékben segítik elő az érdekek érvényesítését, azaz különböző társadalmi állapotok elérését teszik lehetővé.

Társadalmi osztálynak nevezem az adott társadalomban hasonló társadalmi helyzetben lévő egyének összességét. A társadalmi struktúra az adott társadalom társadalmi osztályait, és a társadalmi osztályok közötti tipikus társadalmi viszonyokat foglalja magában. Tehát a társadalmi struktúrát alkotó társadalmi osztályok elvileg megfelelnek a tipikus társadalmi helyzeteknek. Így megkülönböztetem például a hatalmi, a pártolt, vagy a kiszolgáltatott társadalmi osztályt.

Rendi helyzetnek nevezem a normatív egyenlőség alapján általános érvényűnek feltételezhető intézményes szabályrendszerben feltételesen elfoglalt helyzettől való eltéréssel jellemezhető helyzetet. Megkülönböztetem a privilegizált, a normatívált és a degradált rendi helyzetet. A rendi rétegnek nevezem az adott társadalomban hasonló rendi helyzetben lévő egyének összességét. A rendi rétegződés a rendi rétegek rangsora, amely tehát a privilegizált, a normatívált és a degradált rendi réteget foglalja magában.

Az adott társadalmi intézmények által meghatározott társadalmi struktúra történetileg maga is alakítja a társadalmi intézményeket, és így kialakítja a neki megfelelő rendi rétegződést. A társadalmi struktúrán belüli osztályhelyzet alapvetően meghatározza azt, hogy az adott helyzetben levők milyen valószínűséggel kerülnek a különböző rendi rétegekbe.

Fokasz Nikosz⁹⁷, PhD

Örökzöldek, szenzációk és egyebek

Belpolitikai témájú sajtócikkek dinamikájának kvantitatív elemzése

(Evergreens, sensations, and the rest. Quantitative analysis of dynamics of news articles on domestic politics)

A régi görögök szerint igazság az, amire emlékezni érdemes. Ezzel szemben Magyarországon a 2006-os év belpolitikai eseményeiből jószérivel csak a hazugságra emlékezünk. Gyurcsány Ferenc szocialista párti miniszterelnök a párt parlamenti frakciója előtt 2006. májusában elmondott, de csak szeptember 17-én nyilvánosságra került beszédében saját 2004-2006 közötti kormányzásáról állította, hogy azt végighazudták.

A beszéd és az általa kiváltott utcai zavargások miatt a magyarországi események a világ nagy hírügynökségeiben, valamint a CNN és a BBC csatornáján is vezető hírré váltak. A nemzetközi sajtó érdeklődése persze nem volt tartós, a magyar sajtóban azonban a téma kapcsán hosszantartó és rendkívül intenzív publikációs aktivitás indult be.

Előadásomban ennek apropóján szeretném a politikai közbeszéd számos részterületének dinamikáját megvizsgálni a 2000 tavaszától 2008 tavaszáig terjedő időszakban. A „Tilos Rádió”, „gyűlöletbeszéd”, „kettős állampolgárság”, „kedvezménytörvény”, „Trianon”,

⁹⁷ Eötvös Loránd Tudományegyetem